REDE VAN J. HARMSEN

Partijgenoten,

Waarom, zo kan men zich afvragen, heeft de studie-commissie die de Partij van de Arbeid heeft voorbereid, het wenselijk geoordeeld, dat op de oprichtingsvergadering van die Partij ook het geluid van een jongere werd gehoord. Vormden de jongeren een, zelfstandig element bij deze stichting? Is het zo, dat zich, wat dit punt aangaat, een duidelijke scheidslijn laat zien naar ouderen en jongeren? Neen en ja. Neen, als men meent door bij een bepaalde leeftijd een grens te trekken, die duidelijke scheidslijn te hebben verkregen. Hoeveel ouderen in de thans fuserende groepen,, waren er niet, die met scherpe blik, niet alken op het verleden, maar bovenal in de toekomst, deze nieuwe partij met warmte hebben aanbevolen, ook als dat persoonlijk voor hen een offer betekende. Ja echter, omdat men duidelijk kan opmerken, hoe in alle partijen en groepen het in het bijzonder de jongeren zijn geweest, die de stuwende elementen, de voortrekkers van de doorbraak, van de stichting van een nieuwe partij waren, minder gebonden aan het verleden, d.w.z. duidelijker ziende, dat tegenstellingen welke wellicht in vroegere perioden betekenis hadden, thans waren opgelost, of aanzienlijk verzwakt, minder vertrouwd met, maar daardoor ook minder star vasthoudend aan de formuleringen van beginselen en practische eisen, waarop deze tijd, zoals elke tijd, weer een nieuw licht, deed schijnen en waarvoor zij dus ook een andere, béter aan de huidige omstandigheden aangepaste formule vonden, minder gebonden aan het verleden, dat wil ook zeggen, met minder herinnering aan vroegere strijd, zoals die vooral tussen partijen, die elkaar het meest nabij staan, met de grootste felheid wordt gevoerd. Met minder herinnering aan het verleden, met een open oog op de toekomst. De toekomst, waarvan deze jonge generatie, zoals elke vorige, hoopt en wil, dat zij gedragen zal worden door haar ideeën. En bij die ideeën staat bij de jongeren in alle kampen reeds gedurende jaren voorop, dat de oude politieke scheidslijnen moesten worden doorbroken. Zo was het reeds vóór de oorlog het geval bij orthodox-christelijke en rooms-katholieke jongeren, die zeker de historische betekenis van de antithese wel inzagen, maar die begrepen dat in deze tijd andere tegenstellingen van grotere betekenis waren geworden. Zij begrepen, èn vonden begrip, dat overgang naar een andere groep, geenszins behoefde te betekenen, het ook maar enigszins prijs geven van hun geloofsovertuiging, maar dat in tegendeel juist die overtuiging zou bijdragen tot nieuw vruchtdragend leven in het andere verband. Zo was het bij de V.D.J.O. die in de crisisjaren van 1933 tot 1940 meer en meer jongeren uit landbouw-, middenstands- en universitaire kringen onder haar leden telde, die worstelden tegen de druk van jeugdwerkloosheid, tegen gebrek aan erkenning (landbouw), tegen dreigende pauperisering (middenstand) en die wellicht juist daardoor kwamen tot een scherpe 'analyse van de economische en sociale verhoudingen in onze samenleving en daarom tot het inzicht, dat een complex van economische, sociale en financiële maatregelen ons met het fungerende productiestelsel moest doen breken.

Was er niet evenzeer beweging bij de organisaties van jongeren uit de arbeiderswereld? Niet meer hadden deze jongeren in de eerste plaats strijd te voeren om erkenning. Zij hadden zich eigen organisaties geschapen, die toonaangevend werden. De moderne arbeiderswereld had zich tot zodanig zodanig peil opgewerkt, dat zij als gelijkwaardig moest worden beschouwd, en dan ook wèrd erkend. Maar naarmate dit emancipatieproces voortschreed, naarmate bijv. de A.J.C. deel ging nemen áán, en daarmede ook verantwoordelijkheid aanvaardde vóór het werk van de gehele Nederlandse jeugd, naar

die mate groeide ook in die kring de wens, om de oude maatschappelijke klassegrens te doorbreken en om uit, de verstarring, waartoe elk isolement tenslotte leidt, in breder vaarwater te geraken.

Dit proces heeft zich tijdens de bezettingsjaren versterkt en tot nog bredere groepen van jongeren uitgebreid. Enerzijds omdat in die oorlogsjaren de bestaande partijen minder sterk dan tevoren hun, wellicht ongewild, maar toch verstarrend werkende invloed deden gelden, anderzijds omdat door het werk in de illegaliteit, in de strijd tegen den bezetter, de eensgezindheid en het zelfbewustzijn onder de jongeren aan kracht wonnen. Voor zover men niet reeds voor de oorlog verwant was aan bepaalde staatkundige partijen en daarin op vernieuwing aanstuurde, vonden deze jongeren, oorspronkelijk van een zeer verschillende schakering, elkaar in de Nederlandse Volksbeweging. Zij waren daar, met vele anderen, de stuwende krachten die rusteloos zochten en tastten naar nieuwe vormen op politiek terrein.

Wat verwachten de jongeren van de Partij van de Arbeid? Laat mij allereerst zeggen, dat de jongere generatie met een theorie, met een formule, met een toekomstverwachting alléén, geen genoegen neemt. Als iets deze generatie onderscheidt van die na 1918, dan is het wel haar grote zin voor de realiteit. Zij geeft zich niet over aan een niet met de feiten rekening houdend idealisme, zij blijft niet staan bij een analyse van de huidige maatschappij alleen, hoe belangrijk ook, doch zij zal bij elk probleem, bij elke misstand, heel concreet naar de maatregelen vragen, die de oplossing daarvan brengen.

En toch, toch is er ook bij deze generatie een andere kant! Het moge dan al niet zo aan de oppervlakte komen, het moge niet met zo'n woordenovervloed worden gelanceerd, aan geluid wat ruwer klinken, toch leeft onder die ruwere, vaak wat onverschillig lijkende houding, evenzeer, zo niet dieper gefundeerd, een hunkering naar een wereld met meer gerechtigheid. De Partij van de Arbeid zal op de steun van de jongeren kunnen rekenen, wanneer zij maatregelen zal voorstaan, die op maatschappelijk terrein 'meer bestaanszekerheid en rechtvaardiger verhoudingen zullen brengen. Zij zal op de steun van de jongeren kunnen rekenen als zij, nationaal zowel als internationaal, aan het Nederlandse -en aan liet Indonesische volk een nieuwe waardige toekomst, een nieuw uitzicht weet te openen en zodoende beide volken ook geestelijk en sociaal geheel zal bevrijden. Daarvoor zijn verbeeldingskracht en warm idealisme nodig. 'Slaagt de Partij daarin, dan zal zij ook, bij die jongere generatie een wilskracht, een energie, een élan kunnen verwekken; waartoe de oude partijen tot nu toe helaas niet in staat zijn geweest. Want laat vooral de reactie, die ook straks tegen de Partij van de Arbeid wel haar kop zal opsteken, zich in de realiteitszin van de jongeren niet vergissen. Laat zij niet menen dat de realiteitszin van de jongeren betekent zin voor de realiteit van een voorbij verleden. Want de jongeren hebben maatschappelijk en' geestelijk een te felle strijd moeten voeren, dat zij zich door welke reactie ook, van de eisen, die zij op grond van haar krachtig streven naar waarheid, vrijheid en rechtvaardigheid stelt, zouden laten afhouden. Wij hebben de democratie te lief gekregen, dat wij haar in de toekomst door een onvruchtbaar conservatisme zouden willen laten ondergaan.

Maar naast die verwachtingen zullen de jongeren zich, naar ik hoop, ook bewust zijn van hun taak. Is er één in deze zaal, die verwacht, dat zich in een partij, die stad en platteland, middenstanders en arbeiders, kerkelijken en onkerkelijken, universitair gevormden en niet gestudeerden,

boerenwerkgevers en boerenarbeiders in zich wil verenigen, niet op de grondslag van een bepaalde geloofsovertuiging, maar op basis van een politiek program, geen tegenstellingen zullen voordoen? Het kristallisatieproces dat thans moet worden voltooid, zal nog wel eens worden verstoord. Ik doe voor zulke ogenblikken een beroep op de jongeren, van welke schakering, uit welke groep zij ook zijn gekomen. Laten wij dan bedenken, dat wij deze doorbraak naar de Partij van de Arbeid hebben gewild. Op die momenten zullen wij de bruggenbouwers, de dempers van greppels en sloten, ja indien nodig, van kloven moeten zijn.

Naast die taak naar binnen, staat de taak naar buiten. Een 11-jaren omvattende generatie begeeft zich in Mei voor het eerst voor de verkiezing van de afgevaardigden voor de Tweede Kamer naar de stembus. Meer dan een miljoen jonge mensen gaat voor de eerste maal naar de stembus. Hoe deze jongeren in doorsnee denken over een partij als onze Partij van de Arbeid, hebben opinie-onderzoek en proefstemmingen reeds bewezen. Maar ik houd mij er van overtuigd, dat het percentage dat voor de nieuwe partij heeft gekozen) nog aanmerkelijk kan worden vergroot, wanneer de jongeren uitzwermen over het gehele land en aan hun leeftijdsgenoten de , beginselen en de eisen van de nieuwe partij op de juiste wijze bekend maken. Daarom moeten straks in de propaganda de jongeren vooraan staan. Maar met het verkrijgen van meer stemmen mogen wij niet volstaan. Een democratie kan geen krachtige democratie zijn, wanneer er alleen maar bij de stemming enige belangstelling is, doch wel, wanneer er voortdurend een actieve belangstelling bestaat en medewerking in de oplossing van de zo talrijke maatschappelijke vraagstukken. Meer public spirit, een meer actief staatsburgerschap, daaraan bestaat in Nederland grote behoefte. Ik behoef u niet te zeggen, dat alle partijen met het jongerenprobleem worstelden. De gemiddelde leeftijd in de partijen, in de vertegenwoordigende lichamen, nam meer en Meer toe. Zal dan de Partij van de Arbeid meer vat hebben op de jongeren, ook in die zin, dat zij de jongeren meer actief in het staatkundige leven kan interesseren? Er is alle hoop om dit te verwachten. Maar het zal mede afhangen van de activiteit, die de jongeren in de Partij van de Arbeid naar buiten ontwikkelen.

Zo samenvattend heb ik laten zien, wat het aandeel van de jongeren is geweest bij de stichting van de Partij van de Arbeid, wat zij er van verwachten en welke taak zij er in hebben. Ik mag dan eindigen met het uitspreken van de hartelijke wens namens een groot aantal jongeren uit alle geledingen van ons volk, dat de nieuwe partij er in mag slagen, uitzicht te bieden en vorm te geven aan de idealen, die, bewust of onbewust, bij de jongeren leven en dat de Partij, aldus werkend ten voorbeeld mag zijn, want evenmin als het oude socialisme zal het nieuwe voor grenzen willen stand houden, aan een wereld die zo zeer naar gerechtigheid snakt.